

-
4. Природа Тернопільської області / За ред. К.І. Геренчука. Львів: Вид-во ЛДУ, 1979. 169 с
  5. Питуляк М.Р, Питуляк М.В. Ландшафтознавчі дослідження Тернопільської області Подільський регіон: виклики XXI с. (географічні аспекти): Матеріали Всеукраїнської науково-практ. конф. (м. Тернопіль 25 квітня 2017), Тернопіль, 2017. С 73 -78.
  6. Физико-географическое районирование Украинской ССР. / Под ред. В.П.Попова, А.М.Маринича, А.И. Ланько. – К.: Изд-во Киевского ун-та, 1968. 683 с.
  7. Чижов М.А. Природа Тернопольской области. Тернополь: Тернопольоблиздат, 1957. ч. 1. С.74, ч.2. С.101.
  8. Штойко П.И. Изменения ландшафтов Западного Подолья в XV-XX веках: Автореф. дисс... к.г.н. – Львов, 1986. – 16 с.

Роман МОЛІКЕВИЧ

Херсонський державний університет

ГЕОГРАФІЯ ВИМУШЕНИХ МІГРАЦІЙ ХЕРСОНЦІВ З ОКУПАЦІЇ

Херсон - єдиний обласний центр, який був окупований на початку повномасштабного вторгнення в російсько-українській війні. Офіційних евакуаційних коридорів з міста не було, тому містяни власними силами покидали окуповані території. За період від 24 лютого до початку травня можна виділити три хвили евакуації та п'ять умовних коридорів, які діяли в різні часові проміжки.

Дослідження базується на матеріалах опитування, проведеного серед вимушених переселенців міста Херсона протягом 25 квітня - 1 травня 2022 року. Опитування проводилось на основі випадкової вибірки дистанційним методом. Об'єм вибірки задовольняє обсяг допустимої статистичної похибки. З окремими респондентами були проведенні глибокі інтерв'ю.

За результатами опитування - 64% херсонців розмістилось в межах України, а 36% - виїхало за кордон. Щодо виїзду в межах України то херсонці надавали перевагу західним більш безпечним областям, а також Одеській та Кіровоградській областях, які суто територіально ближчі до Херсона. Найбільше переселенців з Херсону в Одеській області - 16%, 12,5% - Львівська область, по 11,5% - Івано-Франківська та Вінницька області, 9% - Хмельницькій та 8% - Кіровоградській областях. Більшість з цих переселенців виїжджало з наперед визначеним кінцевим пунктом розміщення - здебільшого у родичів, друзів чи знайомих (56,3% респондентів). 39,1% респондентів визначались з тим де розміститись вже на підконтрольній території. Вони здебільшого розміщувались в тимчасових волонтерських пунктах або одразу починали шукати житло під оренду. В 1% респондентів головним фактором при виборі місця тимчасового перебування було наявність можливості працевлаштуватися, тому перевага надавалась великим містам. Також, 2,5% респондентів виїжджаючи з окупованих територій мали намір одразу потрапити за кордон, але з певних причин або змінили своє рішення або не змогли перетнути кордон. Здебільшого в цю групу ввійшли респонденти які виїхали з Херсону одразу 24 лютого і намагались перетнути кордон сім'єю в повному складі, але виїзд військовозобов'язаним чоловікам заборонили вже цього ж дня. Зіткнувшись з такою проблемою, переселенці починали шукати можливість розміститись в межах України. Хоча у переселенців виникало багато проблем, але більшість дуже задоволені місцем свого перебування - 32%, також 32% - задоволені та 28,5% - більш-менш задоволені. 7,5% - незадоволені та дуже не задоволені місцем свого перебування. Виходячи з таких умов перебування, 49,5% переселенців планували залишатись на місці свого поточного розміщення, 21% - визначались з подальшими діями (здебільшого ті, хто не так давно виїхали і зіткнулись з проблемами перенаповнення в регіонах зі значною кількістю біженців). Особливо важливо те, що 20 % респондентів планувало повернутись до Херсону навіть в умовах окупації. Здебільшого це дрібні приватні підприємці, які зіткнулись з проблемами

недостатності коштів для проживання та харчування ,навіть при тому що держава виплачувала їм допомогу. Головною проблемою для цих двох груп переселенців є значна вартість оренди житла у регіонах з великою кількістю біженців. Також, 3,5% біженців все ж таки планують виїзд за кордон.

Серед херсонців, як і в цілому серед українців, найбільш прийнятною для виїзду країною стала Польща. За результатами опитування, 20,8 % херсонців, які виїхали за кордон, обрали саме Польщу. Наступною за популярністю є Німеччина - 13,2%. Така ситуація в принципі аналогічна для українських біженців в цілому. Часто Польща слугує лише транзитним пунктом для руху далі на захід, хоча так можна сказати і про Німеччину - за результатами інтерв'ю, багато мігрантів обирало ці країни для оформлення візи та документів для переїзду у Великобританію, Канаду чи США. Трете місце за масштабністю зовнішньої міграції серед херсонців займає Болгарія - 11,3%, знову ж таки, цю країну обирають через близькість територіально та в якості транзитної. По 7,5 % біженців припадає на Іспанію та Італію, по 5% - Туреччина та Чехія. 3,5 % також припадає на мігрантів які знаходяться в Грузії, зрозуміло що туди вони потрапили через територію окупованого Криму та територію росії, і, скоріш за все, рухаються далі. Також серед популярних країн - Словаччина, Угорщина, Молдова, Фінляндія, Туреччина, Швеція та Нідерланди.

Наталія ЗАБЛОТОВСЬКА, Павло ВЕНЦІВ

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ДО ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ ЄМНОСТІ ТЕРИТОРІЇ (НА МАТЕРІАЛАХ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У сучасних умовах все більшого значення для дослідження набуває планування територій з урахуванням необхідності регулювання їх соціально-економічного розвитку при раціональному використанні їх територій та водночас із урахуванням місцевих і державних демографічних інтересів. Для того щоб оптимально керувати процесами розселення потрібно чітко усвідомлювати рівень тієї межі, що забезпечить екологічну безпеку території. Спрямованість досліджень у цьому напрямку на прикладі Чернівецької області є досить актуальною саме через певні особливості регіону: це і специфічні природні умови, й історичні особливості освоєння території, що пояснює строкатий етно-національний склад мешканців, і специфіка ведення господарства, тощо.

Демографічна ємність території забезпечується трьома складовими. З одного боку природні умови відображають територію заселення, демографічна складова забезпечує населення котре створює навантаження, а соціально-економічна обумовлює як ресурсокористування так і демографічну ситуацію. На нашу думку розглядаючи демографічну ємність слід враховувати, в першу чергу, щільність населення як орієнтовну оцінку демографічної ємності, що сформувався на основі господарського освоєння територій та процесу заселення. Ще один із підходів до розрахунку демографічної ємності базується на прийнятій нормі землезабезпечення ріллею на одного мешканця. Так, відповідно до чинних норм, розораність земель сільськогосподарських угідь на рівні 60–80 % вважається несприятливою, 25–60 % — умовно сприятливою і менше 25 % — сприятливою. Для Чернівецької області, показник площі ріллі складає 52,4%, що відносить досліджувану територію до категорії умовно сприятливих. Важливим при цьому є показник забезпеченості ріллею мешканців. У розрахунку площі розораних земель на одного мешканця загалом по області фіксуємо показник 0,45 гектари на одного мешканця області. Однак, спостерігаються природні відмінності у географії цього показника по території області. Дослідження проводилося у період узгодження особливостей статистичних спостережень із змінами в адміністративно-територіальному устрої, тому аналіз територіальних відмін проводився за старим АТУ. Так, за рівнем забезпеченості ріллею на одну особу можна виділити 4 групи